

Ympäristöministeriö

Viite: Lausuntopyyntö asetustalonnoksista koskien Keski-Pohjanmaalle perustettavia valtion luonnonsuojelualueita. Diaarinumero: VN/1967/2018

Suomen riistakeskuksen ja Pohjanmaan riistaneuvoston lausunto

Suomen riistakeskuksen ja Pohjanmaan riistaneuvoston lausunto asetustalonnoksista, jotka koskevat Keski-Pohjanmaan maakuntaan perustettavia luonnonsuojelualueita: luonnos valtioneuvoston asetukseksi Keski-Pohjanmaan maakunnan luonnonsuojelualueista ja luonnos ympäristöministeriön asetukseksi Keski-Pohjanmaan maakunnan luonnonsuojelualueista.

Suomen riistakeskus ja Pohjanmaan riistaneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteaa asetustalonnoksista yhteisenä lausuntonaan seuraavaa.

Suomen riistakeskus pitää kannatettavana, että luonnontilaisia elinympäristöjä suojellaan. Elinympäristöjen säilyminen on myös elinvoimaisten riistakantojen ja riistatalouden perusedellytys. Suomen riistakeskus pitää kuitenkin asetustalonnoksissa esitettyjä mahdollisuuksia metsästykseseen, vieraslajien pyyntiin ja vahinkoa aiheuttavien eläinkantojen säätelyyn riittämättöminä. Asetustalonnoksissa on rajoitettu metsästystä alueellisesti tarpeettoman paljon.

Suomen riistakeskus ja Pohjanmaan riistaneuvosto esittää seuraavassa lajikohtaisia huomioita asetustalonnoksiin liittyen.

Minkki ja supikoira

Lausunnolla olevassa asetustalonnoksessa esitetään minkin ja supikoiran pyyntiä kiellettäväksi kaikilla luonnonsuojelualueilla, jolloin niiden pyyntiin tarvittaisiin jatkossa luonnonsuojelulain 15 § mukainen poikkeuslupa. Suomen riistakeskus katsoo, että supikoiran ja minkin pyynti tulee sallia mahdollisimman kattavasti kaikilla perustettavilla luonnonsuojelualueilla suoraan valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetuksella. Erityisesti linnustollisesti arvokkailla kohteilla kuten Vattajaniemellä, Laajalahdella, Viitajärvellä, Vionnevalla ja Hanhilahdella supikoirien ja minkkien pyynti on tärkeä osa luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja luonnonsuojelualueiden hoitamista. Lisäksi metsästäjien kynnys pyytää vieraspetoja kaikilla perustettavilla luonnonsuojelualueilla tulee pitää mahdollisimman matalana ja tämän vuoksi välttää Metsähallituksen myöntämien luonnonsuojelulain 15 § 1 momentin 2 kohdan mukaisten poikkeuslupien mukanaan tuomaa byrokratiaa.

Perustettavista luonnonsuojelualueista Vattajaniemi ja Laajalahti kuuluvat lisäksi Suomen ympäristöministeriön Helmi -elinympäristöohjelmaan tärkeinä lintuvesinä. Elinympäristöohjelman yhtenä tavoitteena on lintuvesien ja kosteikkojen kunnostaminen. Kunnostustoimenpiteenä kohteilla harjoitetaan pienpetopyyntiä, jonka toteuttaminen tehokkailla pyyntimenetelmillä tulee olla valtioneuvoston asetuksella mahdollista. Käytännön kokemus on osoittanut, että esimerkiksi aktiiviset koiraa apuna käyttäen tapahtuvat pyyntimuodot ovat ylivoimaisesti tehokkaimpia tapoja pyytää erityisesti supikoiraa.

Kettu ja näättä

Suomen riistakeskus kiinnitti valtioneuvoston asetusluonnoksessa huomiota siihen, ettei ketun ja näädän metsästystä ole sallittu useilla linnustollisesti arvokkailla kohteilla. Esimerkiksi Vattajaniemeen perustettavalla luonnonsuojelualueella ketun metsästys yhdessä vieraspetojen metsästyksen kanssa on tärkeä osa luonnonsuojelualueen hoitoa. Ketun metsästyksen salliminen ei ole ristiriidassa Vattajaniemen alueen virkistyskäytön kanssa, sillä perustettava luonnonsuojelualue sijaitsee Lohtajan ampuma- ja harjoitusalueella, jossa puolustusvoimien toiminta rajoittaa ulkopuolisten liikkumista. Vastaavasti myös Kätölandetilla esiintyy kettuja ja niillä on merkittäviä negatiivisia vaikutuksia alueen linnustolle, siten alueella tulisi sallia ketun metsästys.

Ketun ja näädän metsästys myös valtioneuvoston asetuksella perustettavalla Hötölamminnevalle, jonka suojeluperusteena ovat useat erilaiset pääasiassa suoluontotyytit ja metsäpeura, tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella. Ketun ja näädän metsästys on muun muassa alueen metsähanhi- ja riiekkokanta huomioon ottaen perusteltua. Myös valtioneuvoston asetuksella perustettavalla Lähdenevan ja Ritaneva-Vipusalonnevan-Märssynevan luonnonsuojelualueilla lajien metsästys tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella lintulajiston pesinnän turvaamiseksi. Lähdeneva on määritetty yhdeksi Keski-Pohjanmaan tärkeimmistä lintusoista ja Ritaneva-Vipusalonnevan-Märssynevan linnusto on myös runsas.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan ketun ja näädän metsästyksen sallimista valtioneuvoston asetuksella tulisi tarkastella uudestaan muillakin kuin vesilinnustollisesti arvokkailla lintukohteilla.

Riistavesilinnut

Suomen riistakeskus suhtautuu positiivisesti siihen, että tavin, telkän ja sinisorsan metsästys sallittaisiin Vattajaniemen suojelualueella, koska kyseisellä alueella toimivan metsästysseuran vesilintumetsästys muutoin estyisi kokonaan. Syysaikainen pyyntimahdollisuus on myös tärkeä sallia myös Kätölandetilla, jotta metsästäjillä jatkossakin olisi kiinnostusta vähentää haitallisten vieraslajien yksilöiden määrää linnustollisesti arvokkailla kohteilla.

Metsäkanalinnut

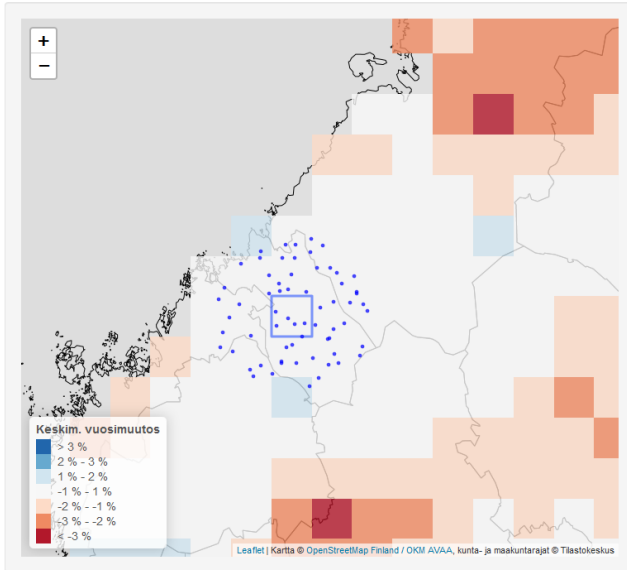
Metson ja teeren metsästys esitetään sallittavaksi useilla valtioneuvoston asetuksella perustettavista luonnonsuojelualueista, mitä Suomen riistakeskus pitää positiivisena. Pyyntimetsästys esitetään kaikilla kohteilla kuitenkin kiellettäväksi. Viimeisimmässä vuonna 2019 ilmestyneessä Suomen lajien uhanalaisuuden arvioinnissa pyy on luokiteltu vaarantuneeksi (VU). Kuitenkaan metsästys ei ole lajin uhanalaisuuteen johtanut tekijä, vaan tekijöinä ovat muutokset puulajisuhteissa ja satunnaistekijät, jotka ovat listattuna myös tulevaisuuden uhkatekijöiksi. Vuonna 2015 pyy on arvioitu elinvoimaiseksi (LC).

Pyyntilukittelu vaarantuneeksi on seurausta tarkasteluajanjakson (2004–2017) kohdentumisesta pyyntikannan laskevaan kehitysvaiheeseen. Pyynti, kuten muillekin metsäkanalinnuille, on ominaista kannan jaksottainen vaihtelu, eikä lyhytaikaista kannantilaa pidä käyttää uhanalaisuuden perusteena. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna (1990–2020) pyykannan kehitys koko maan osalta on vakaa. Myös Keski-Pohjanmaalla kannankehitys on pitkällä aikavälillä tarkasteltuna vakaa ja pyykannat ovat elpyneet vuodesta 2015, jolloin pyyntikannan tiheys oli laskentahistorian yksi heikoimmista. Suomen riistakeskus katsoo, ettei

pyynn metsästyksen kieltäminen ole tarpeen alueilla, joilla se ei kuulu alueen suojeluperusteisiin ja joilla metson ja teeren metsästyks on valtioneuvoston asetuksella sallittua. Suomen riistakeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen yhteistyönä on mallinnettu metsäkanalintujen kannantila. Keski-Pohjanmaan maakunnan osalta pyykannan kehitys on esitetty kuvassa 1. Kuvassa on havaittavissa kannanvaihteluiden syklisyys ja voimakas kannan kasvu vuodesta 2015 vuoteen 2019.

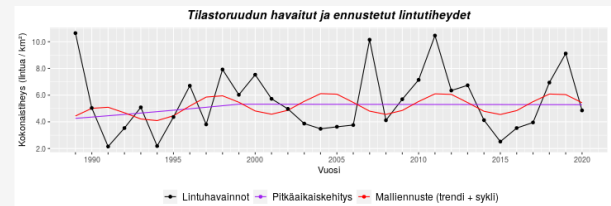
Metsäkanalintutiheydet

Aineisto haettu 30.09.2020 19:08. Päivityshetkellä laskettuna 1034 kolmiota (2020).

Vaikutun tilastoruudun tuloksiin vaikuttavat riistakolmiot 50 km säteellä sen keskipisteestä. Tässä ympäristössä kolmiota on 65 kappaletta ja ne on merkitty karttaan siniseksi värjättyillä pailloilla. Vuonna 2020 tilastoruudun kolmioista laskettiin 31.

Tilastoruudun keskipisteen koordinaatit (ETRS-TM35FIN): X = 349602, Y = 7057492

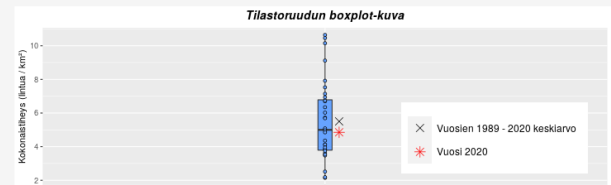

Keskimääräinen vuosimuutos 21 viime vuoden aikana: -0.03 %

Kokonaistiheys vuonna 2020: 4.85 lintua / km²

Poikasuus vuonna 2020: 37.04 %

Poikasuuden keskiarvo vuosina 1989-2020: 36.19 %

Kuva 1. Pyykannanvaihteluiden mallinnus Keski-Pohjanmaan maakunnan alueelle riistakolmiolaskenta-aineistojen perusteella. Pyykannan pitkäaikainen kannantila on alueella vakaa.

Kanadanmajava

Kanadanmajavan metsästyksen asetusluonnoksissa on kaikilla perustettavilla luonnonsuojelualueilla kiellettyä. Kanadanmajavan metsästyksen tulisi jatkossa olla luonnonsuojelulain 15 § mukainen poikkeuslupa. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan kanadanmajavan aiheuttamien vahinkojen hallintaan täytyy olla nopea ja joustava mahdollisuus puuttua, mikä ei poikkeuslupan mukanaan tuoman byrokratian takia toteudu. Mahdollisuutta kanadanmajavan metsästyksen suoraan valtioneuvoston asetuksella pitäisi tarkastella erityisesti vesistöjen varteen perustettavilla luonnonsuojelualueilla, joilla purojen, jokien tai oijien patoamisesta voi aiheutua haittaa ympäröivälle metsätaloudelle tai viljelmille.

Luonnonvarakeskus on varmistanut DNA-analyysillä kudoksen- ja lastunäytteistä kanadanmajavaa esiintyvän ainakin Toholammilla (<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/majavat/>). Myös valtioneuvoston asetuksella perustettavista luonnonsuojelualueista Natura 2000 tietolomakkeen perusteella Viitajärven laskuojassa esiintyy majavaa, jonka lajista ei ole tietoa, mutta laji on todennäköisesti kanadanmajava. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan mahdollisuutta kanadanmajavan metsästyksen suoraan valtioneuvoston asetuksella pitäisi tarkastella myös perustettavilla luonnonsuojelualueilla, joille lajin vakiintuminen vaikuttaa mahdolliselta.

Kanadanmajava on luokiteltu kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi. Suomessa esiintyvää toista majavalajia, euroopanmajavaa, esiintyy jo Seinäjoen korkeudella, Etelä-Pohjanmaan eteläosien ja Satakunnan ollessa sen päälevinneisyysaluetta. Euroopanmajavan levinneisyys Etelä-Pohjanmaan maakuntaan ja Suomen riistakeskus Rannikko-Pohjanmaan alueelle on ollut verrattain nopeaa. Kanadanmajavan ja euroopanmajavan ekolokeroiden ollessa samanlaisia, lajit kilpailevat samoista elinympäristöistä, jolloin jompikumpi ennen pitkää syrjäyttää toisen. Valmisteilla olevassa Suomen majavakantojen hoito- ja hallintaohjelmassa yhtenä tavoitteena on kanadanmajavan levinneisyyden hallinta. Kanadanmajavien leviämistä euroopanmajava-alueille pyritään estämään metsästyksellä. Luomalla Keski-Pohjanmaalle alueita, joista kanadanmajavien poistaminen ei ole mahdollista ilman Metsähallituksen tekemää poikkeuslupaharkintaa, ei edesauta euroopanmajavan leviämistä alueelle.

Valkohäntäpeura

Valkohäntäpeura on levittäytymässä Keski-Pohjanmaalle. Vaikka Keski-Pohjanmaa on valkohäntäpeuran levinneisyysalueen reunalla, mahdollisuus valkohäntäpeuran kannanhoitoon ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn tulee pystyä huomioimaan perustettavilla luonnonsuojelualueilla. Valkohäntäpeuran metsästyksen vaadittavan metsästyslain 27 § edellytysten täyttävän luvan myöntämiseen tarvitaan yli 500 hehtaarin yhtenäinen metsästysalue. Metsästyksen käytännönjärjestelyjen takia luonnonsuojelualueiden ei tulisi lähtökohtaisesti pirstoa yhtenäisiä alueita. Tulee myös huomioida, ettei valkohäntäpeuralle voida myöntää lupaa hirven tapaan pelkkään ajoon, jonka perusteella alue voitaisiin lukea mukaan lupa-alueeseen myönnettäessä valkohäntäpeuran pyyntilupia. Oikeus valkohäntäpeuran metsästämiseen on siis tärkeä jo alueiden yhtenäisyyden säilyttämiseksi.

Suomen riistakeskus katsoo, että valkohäntäpeuran metsästys tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella perustettavilla alueilla siitä huolimatta, että metsästys on mahdollista Metsähallituksen myöntämällä luonnonsuojelulain 15 § mukaisella poikkeusluvalla. Metsähallitukselle ja valkohäntäpeuran metsästyslupaa hakevalle ei ole tarkoituksenmukaista aiheuttaa turhaa byrokratiaa, joka valtioneuvoston asetuksella voidaan välttää. Lisäksi valkohäntäpeuran metsästyksellä ei voida katsoa aiheutuvan haittaa luonnonsuojelualueiden perustamistarkoitusten mukaiselle suojelulle.

Suurimpana perusteena Suomen riistakeskus esittää valkohäntäpeuran metsästyksen sallimista lajin aiheuttamalla näennäiskilpailulla metsäpeuralle. Viimeaikaisten Pohjois-Amerikkalaisten tutkimusten mukaan valkohäntäpeurala on kaikkein suurin vaikutus näennäiskilpailun kautta sikäläisen karibun selviytymiselle. Valkohäntäpeura on optimaalisen kokoinen saaliseläin monelle suurpetolajille ja lisää näiden lajien tiheyttä alueelle. Erityisesti susien määrän lisääntyessä vahingot koituvat hitaasti lisääntyvälle metsäpeuralle, joka on erityisen altis suden saalistukselle. Tästä syystä metsäpeuran suojelemiseksi valkohäntäpeuran menestymistä ja sen metsästyksen vaikeutumista ei tule edistää millään toimilla metsäpeura-alueella. Tästä syystä valkohäntäpeuran metsästys tulisi sallia kaikilla suojelualueilla.

Metsäkauris

Metsäkauris esiintyy yleisenä Keski-Pohjanmaalla ja sen kannankehitys on nousujohteinen. Kannan kasvun myötä myös metsäkauriiden aiheuttamat liikennevahingot ovat Keski-Pohjanmaalla viimeisen viiden vuoden aikana moninkertaistuneet, mikä näkyy metsäkauriista johtuvien suurriistavirka-aputehtävien lisääntymisenä. Metsäkauris aiheuttaa myös maa- ja metsätalousvahinkoja, mutta toisin kuin pyyntiluvanvaraisten hirvieläinten aiheuttamia vahinkoja, metsäkaurisvahinkoja ei korvata.

Metsästystä koskevien poikkeusten osalta metsäkauris on väliinputoja pyyntiluvanvaraisiin hirvieläimiin nähden, koska Metsähallituksen ei ole mahdollista tehdä sen pyynnin osalta poikkeusta suojelualueen ulkopuolella tapahtuvien vahinkojen perusteella. Koska metsäkauris viihtyy pienipiirteisillä alueilla, haittaavat pienialaisetkin metsästyskieltoalueet sen metsästystä huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi hirvenmetsästystä. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan metsäkauriin metsästys tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella samoilla alueilla kuin hirven metsästys metsäkauriin kannanhallinnan ja vahinkojen ennaltaehkäisemisen turvaamiseksi.

Villisika

Villisikakannan painopistealueita ovat Kaakkois-Suomi ja itäinen Uusimaa. Suomen riistakeskus Pohjanmaan alueella villisikojä esiintyy Suupohjan alueella, jonka lisäksi villisikayksilöitä on havaittu muun muassa Kokkolan, Toholammin, Lohtajan ja Himangan alueilla.

Villisikakantaa pyritään rajoittamaan erityisesti afrikkalaisen sikaruton (ASF) leviämisen ehkäisemiseksi. ASF on lakisääteisesti vastustettava ja helposti leviävä eläintauti. ASF voi levitä villisikojen välityksellä ja se on sekä villi- että tuotantosioille tappava virustauti. Afrikkalaisen sikaruton leviäminen ja asettuminen Suomeen aiheuttaisi erittäin suuria ja todella merkittäviä suoria ja välillistä taloudellisia menetyksiä elintarviketuotannossa ja sianlihan viennissä. Suomen riistakeskus Pohjanmaan ja Rannikko-Pohjanmaan alueilla villisikaa ei tule päästää vakiintumaan. Valtakunnallisesti tavoitteeksi on asetettu, että villisikakanta pidetään pienenä, noin 600 yksilöä, ja kanta rajataan Kaakkois-Suomen ja Uudenmaan alueelle. Villisikakannan tehokas rajoittaminen edellyttää riittävän tehokkaita pyyntimenetelmiä ja mahdollisimman kattavia metsästysalueita. Suomen riistakeskus katsoo, että villisian metsästyksen mahdollistaminen valtioneuvoston asetuksella on tarpeen edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suurpedot

Keski-Pohjanmaan maakunnan alue on keskeisin aluekokonaisuus Suomenselän metsäpeurakannan elinalueena. Tuoreen laskentatuloksen (Luonnonvarakeskus helmikuu 2021) Suomenselän metsäpeurapopulaation koko oli 2000 yksilöä, kun alalajin koko maailmankanta on noin 5000 yksilöä. Tämä kuvastaa alueen erityisyyttä metsäpeurakannan suojelussa. Suurin uhka metsäpeuran suojelussa on suurpetojen, karhun ja suden aiheuttama kuolleisuus.

Suomessa susi ja karhu ovat metsästyslaissa aina rauhoitettuja eläimiä, ja niiden pyytäminen vaatii aina Suomen riistakeskuksen myöntämän poikkeuslupan. Kuten yleisesti on tiedossa, poikkeuslupien myöntämiseksi vaaditaan täsmälliset ja laajat perusteet. Yksityiskohtaisilla ja riittävän painavilla perusteilla sekä ellei ongelmaan löydetä muuta tyydyttävää ratkaisua, eikä poikkeus haittaa suotuisan suojelun säilyttämistä tai saavuttamista poikkeuslupa voidaan myöntää suurpedon tappamiseen. Näkemyksemme poikkeuslupamenettely ja sen perusteena oleva Eu:n säädökset, kansallinen lainsäädäntö ja sen tulkinnasta oleva oikeuskäytäntö edistävät tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti suurpetojen suojelua. Kuitenkin niissä tilanteissa, kun poikkeuslupa on myönnetty ja on tarkoituksena tietyn yksilön pyydystäminen, pyyntiä ei tulisi hankaloittaa kieltämällä suojelualueilla pyynti. Tietyissä tapauksissa poikkeuslupia voidaan myöntää myös metsästyslain 41 a § 1 momentin 1 kohdan perusteella luonnonvaraisen eläimistön suojelemiseksi. Tällöin saattaisi joissakin tilanteissa tulla kyseeseen myös metsäpeuran suojelemiseksi myönnettävät poikkeusluvut, jotka edistävät samaa tavoitetta kuin tiettyjen suojelualueiden perustaminen. Siten Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan valtioneuvoston asetuksella perustettavilla Hötölamminnevan,

Kotkanneva–Metsolamminnevan, Isonnevan, Ritaneva–Vipusalonneva–Märsynnevan alueilla tulisi sallia karhun ja suden metsästys.

Mikael Luoma
riistapäällikkö
Suomen riistakeskus Pohjanmaa